

**Gymnázium Jozefa Lettricha
Ul. Jozefa Lettricha
Martin**

EUSTORY 2019 - 2020

BOŽIE MUKY
príbehy malých architektonických stavieb
v kontexte udalostí miesta
a života obyvateľov Kláštora pod Znievom a okolia

2020
Martin

Autori:
Karolína Debnárová
Natália Slivková
Ročník štúdia: kvinta

**Gymnázium Jozefa Lettricha
Ul. Jozefa Lettricha
Martin**

EUSTORY 2019 - 2020

BOŽIE MUKY
príbehy malých architektonických stavieb
v kontexte udalostí miesta
a života obyvateľov Kláštora pod Znievom a okolia

**2020
Martin**

Autori:
Karolína Debnárová
Natália Slivková
Konzultant: Mgr. Vlasta Kubizňová

Čestné vyhlásenie:

Čestne vyhlasujeme, že sme prácu s názvom BOŽIE MUKY príbehy malých architektonických stavieb v kontexte udalostí miesta a života obyvateľov Kláštora pod Znievom a okolia vypracovali samostatne s použitím uvedených zdrojov.

Karolína Debnárová, Natália Slivková

PodĎakovanie

Naše podĎakovanie patrí predovšetkým pani profesorke Vlaste Kubizňovej, ktorá nám so všetkým ochotne pomáhala a bez nej by sme si nevedeli poradiť, keďže je to naša prvá skúsenosť. Ďakujeme aj pani Kristíne Zvedelovej a pánovi Štefanovi Hýrrošovi, ktorí nám odpovedali na naše otázky a poskytli nám mnoho nevyhnutných a užitočných informácií. Ceníme si aj pomoc pani Evy Blahovej pri výbere fotografií z archívu SNM EÚ a rovnako aj SNM EÚ za ústretovosť a užitočnú spoluprácu.

Obsah

0 Úvod.....	6
1 Povešť Obesená.....	6-7
2 Vznik Božích múk.....	7
2.1 Vznik Božích múk v priestore strednej Európy.....	7
2.2 Vznik Božích múk v Kláštore pod Znievom a okolí.....	7-8
3 Charakteristika Božích múk.....	8
3.1 Charakteristika Božích múk z historického hľadiska.....	8-9
3.2 Charakteristika Božích múk z architektonického hľadiska.....	9
4 Božie muky a kaplnky v Kláštore pod Znievom a okolí.....	9
4.1 Božie muky Kláštora pod Znievom a okolia.....	9-10
4.2 Kaplnka sv. Margity Uhorskej.....	10
4.3 Kaplnka sv. Anny.....	11
4.4 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie.....	11
4.5 Kaplnka sv. Jozefa.....	11-12
4.6 Kaplnka Lurdskej Panny Márie.....	12
5 Božie muky a miestni obyvatelia	12-13
6 Záznamy rozhovorov.....	13
6.1 Rozhovor s historičkou Kristínou Zvedelovou.....	13-15
6.2 Rozhovor s p. farárom Štefanom Hýroššom.....	15-16
7 Zhrnutie, záver.....	17
8 Zoznam zdrojov.....	17
8. 1 Zoznam použitej literatúry.....	17
8.2 Zoznam internetových zdrojov.....	17-18
9. Obrazová príloha.....	18-33

0 Úvod

Božie muky. Nahliadnuť do tejto témy nám ponúkla výzva EUSTORY 2020. Nielen ona. Žijeme v Kláštore pod Znievom, v obci s dlhou a bohatou históriou. Jej svedkami sa postupne stávali aj nenápadné a popritom prítiažlivé miesta nazývané Božie muky, kaplnky, kríže, skrátka malé cirkevné stavby. Stali sa súčasťou bežných i nevšedných dní ľudí, žijúcich v ich blízkosti. Majú neobyčajnú schopnosť pritiahnuť pozornosť okoloidúcich, prichýliť pred nepohodou, svojou nezvyčajnosťou zaujať maliarov či fotografov. Ale predovšetkým pre veriacich sú akousi príručnou batožinou. Sú poruke, keď potrebujú v radošti i v smútku duchovnú oporu.

Téma ponúka viaceré smery. V prvom rade zmapovať a fotograficky zaznamenať ich súčasnú polohu a podobu. Nasleduje práca pri vyhľadávaní zdrojov informácií – písomných, obrazových i ústne dochovaných prameňov. Podstatnou úlohou bude získavanie názorov, postojov a historických faktov od obyvateľov, historikov a kňazov. V neďalekom Martine sídli SNM EÚ, ktorý disponuje rozsiahlym fotografickým archívom. Máme možnosť preskúmať jeho zbierky a získať aj obrazové dokumenty z minulého storočia. Siahneme aj po literárnych zdrojoch, hlavne povestiach z Turca. Tvorba samotnej práce si od nás vyžiada vzájomnú spoluprácu, konzultácie, využívanie grafických, fotografických a komunikačných zručností.

Veríme, že po prečítaní práce čitateľ usúdi, že historické, architektonické a hlavne cirkevné unikáty, ktorými je popretkávaný náš kraj, si zaslúžia aj naďalej pozornosť a úctu obyvateľov a návštevníkov Kláštora pod Znievom a jeho okolia.

1 Povest' Obesená

Olejkársky život nebol veru ľahký, naoko výletnícky či zárobkový. Iba máloktorému olejkárovi sa podarilo nahonobiť si aký – taký majetok a dostať sa medzi pánov. Olejkári boli napospol chudobní vandrovníci, ktorých život bol plný smútku za domovom, nuž a medzi ich najväčšie žiale patrilo aj lúčenie sa so svojimi najbližšími. Ťažko bolo uhádnuť, či sa ešte vrátia a ťažko bolo aj tým doma bez mužských rúk a umu.

Aj rozlúčka mladého slobodného olejkára, ktorý odchádzal za hory a doly prvý raz, bola smutná a bolestná, veď bohvie na ako dlho zanechával svoju milú.

Jedného jesenného dňa pred dávnymi rokmi odoberal sa z Lazian od svojej verenice mladý olejkár. Vybral sa s otcom prvý raz do sveta. Snúbenci si prisahali vernosť a lásku na večné veky. Potom v ich dušiach zostala už len nádej, že sa znovu uvidia a stanú si raz pred oltár ako navždy svoji.

Dievčina sa so svojím údelom ťažko vyrovnávala. Deň čo deň chodila na miesto poslednej rozlúčky so svojím milým pod Hôrky. Posedela si osamote v tráve alebo na pni, spomínala si na svojho milého. V šume stromov a šuchotaní trávy čakala, či nezačuje jeho hlas a ozveny krokov, v závanoch vetra tušila teplé pohladenie jeho rukou.

Tak to bolo aj v ten chladivý podvečer neskorej jesene. Na Jankovej i na Znieve sa už pobelieval prvý sneh a na lúke pod nohami sa drobila prvá inovať. Dievčina sa ešte pred príchodom zimy vybrala prejsť sa miestom poslednej rozlúčky konča smrečiny pod južným úbočím Hôrok.

Úplne sa oddala svojim myšlienkam, keď jej mlčanlivé zadumanie prerušilo ťahavé zavýtie z lesnej húštiny Hôrok, o chvíľu ďalšie a ďalšie. Zbadala, že sa tieto desivé zvuky blížila.

Vlci! – strhla sa dievčina v hrôze. Na útek však nemohla ani pomyslieť. Z jednej strany boli tmavejúce sa Hôrky a v nich dravci, z druhej zasa širava tmavého poľa so vzdialenými staviskami dediny. Nič iné jej nezostávalo, ako hľadať útočisko na strome. Ešteže bol nablízku na kraji lesa starý buk. Nešťastnica sa v náhlivosti škriabala z konára na konár. Dolu sa už zbiehala vlčia svorka, v hustnúcom šere sa iskrili zlovestné okále.

Len sa dostať ešte vyššie! – to bola možno posledná myšlienka bezbranného dievčaťa, lebo vtom sa pod ňou zlomil konár, telo kúsok padalo a napokon zostalo visieť s hlavou zaklivenou vo vidlici dvoch mocných vetiev...

Ráno rodičia išli hľadať stratenú dievčinu a už zďaleka sa im na pozadí lesnej temravy v korune buka medzi červenkavým lístím zabelel biely šat. Na tráve pod stromom v srieni sa tmaveli stopy vlkov.

Dnes sa na tom mieste, kde stál osudný starý buk a kde sa razom prethli túžby za milým, belie stará kaplnka – nielen na pamiatku vernej devy, ale aj na mladého olejkára, ktorý sa z prvej cesty takisto domov už nevrátil.

(Tatár Jozef, Turčianske povesti II, s. 96, Matica Slovenská, 2015)

2 Vznik Božích múk

Božie muky a kaplnky vznikali už od nepamäti na miestach, kde niekto zahynul, alebo boli niečím výnimočné. Zväčša stáli aj na križovatkách ciest a vrškoch, aby poskytl veriacim miesto na krátku modlitbu, či pozastavenie. Viac si priblížime v ďalších častiach práce. Najprv sa pozrieme, ako Božie muky vo svete vznikali a ako prišli k nám na Slovensko a napokon do Kláštora pod Znievom.

2.1 Vznik Božích múk v priestore strednej Európy

„Božie muky začali stavať ľudia, aby si pripomenuli stĺp, pri ktorom dal Pilát zbičovať Ježiša Krista.“ *(Zvedelová, Kristína, Krajina spod Znieva, 2014)*. Sú rozšírené po celej kresťanskej Európe.

Spolu so vznikom kresťanstva na svete začali vznikať aj cirkevné stavby, zväčša kostoly či chrámy. Ľudia prirodzene chceli vykonávať bohoslužby a modliť sa aj doma či v blízkosti svojho obydľia. Takéto potreby mali väčšinou ľudia, ktorí boli veriaci, no neboli privilegovaní a počas ťažkej práce nemali čas na dlhé bohoslužby v kostole. Tieto služby boli taktiež väčšinou určené vyššej vrstve.

Už v 14. storočí začali vznikať murované stĺpy či kaplnky určené práve pre tieto potreby. Niektoré zostali zachované dodnes, iné boli zničené časom a zabudnuté či spustošené.

Najväčší rozkvet týchto stavieb nastal v období baroka. Na Slovensko sa dostali zhruba v 18. storočí a najväčšie zastúpenie z tohto obdobia pozorujeme v Trnave, na Považí, v okolí Stropkova a na Orave.

2.2 Vznik Božích múk v Kláštore pod Znievom

„Prvá písomná zmienka o obci Kláštor pod Znievom pochádza z roku 1113 a nachádza sa v listine Kolomana I.. Sú v nej opísané hranice rozsiahleho územia, ktoré kráľ daroval benediktínskemu opátstvu sv. Hypolita na Zobore pri Nitre. Nachádzali sa v nej aj iné obce ležiace po celom Slovensku. Na území Turca listina uvádza osadu „*villiam sancti Ypoliti*. V tom čase pod toto označenie patrilo pomerne veľké územie, na ktorom neskôr

vznikli ďalšie obce: Lazany, Slovany, Turčiansky Ďur, Moškovec, Ondrašová, Polerieka, Vrícko a samozrejme aj Kláštor pod Znievom.“ (Zvedelová, Kristína, *Krajina spod Znieva*, 2012, str.6)

Dozvedeli sme sa, ako Kláštor pod Znievom vznikol. Táto obec má za sebou bohatú históriu, ktorá bola ovplyvnená hlavne vznikom kláštora a prvého slovenského katolíckeho patronátneho gymnázia. Počas jeho existencie pomaly vznikali malé cirkevné stavbičky – Božie muky. Kláštor pod Znievom má dokopy štyri Božie muky, niekoľko kaplniek a kostolov a jedinú turčiansku kalváriu. História našej obce je rozmanitá a pretkaná rôznymi významnými udalosťami a cirkevnými dejinami.

V kláštore Kláštora pod Znievom sídlili viaceré rády: benediktíni, premonštráti, jezuiti. Každý mníšsky rád po sebe zanechal jedinečnú stopu a dielo, ktoré je v Kláštore pod Znievom doteraz. Spolu s malými cirkevnými stavbami rástli v tejto obci aj väčšie stavby - kláštor, kostoly a fara, ktoré máme dodnes. Neďaleko fary mal Kláštor pod Znievom v stredoveku aj farskú školu sv. Mikuláša, ktorá stále stojí, no samozrejme už nefunguje tak ako predtým. Vo farskej škole sa deti vyučovali základným vedomostiam, ako sú písanie, čítanie, počítanie a náboženstvo. Vyučovalo sa v latinskom jazyku, neskôr aj v národných jazykoch.

(Znázornenie a lokalizácia Božích múk a kaplniek Kláštora pod Znievom- mapka str. 28)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=6069#fgallery--6069-1 (13.4. 2020)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=6069#fgallery--6069-3 (13.4. 2020)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=6069#fgallery--6069-7 (13.4. 2020)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=6066#fgallery--6066-4 (13.4. 2020)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=6070#fgallery--6070-1 (13.4. 2020)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=11187#fgallery--11187-24 (13.4. 2020)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria.phtml?id_menu=34494&module_action_80713_id_kat=6068#fgallery--6068-1 (13.4. 2020)

3 Charakteristika Božích múk

3.1 Charakteristika Božích múk z historického hľadiska

Božie muky z historického hľadiska sú dielami ľudovej architektúry. Vznikali zväčša ako pamiatky na miestach tragických alebo šťastných udalostí, či na vrškoch alebo križovatkách ciest. Na rozdiel od kaplniek nie sú také honosné a nápadné, no sú praktickejšie ako kostoly, či katedrály. Z umeleckého hľadiska nemajú veľmi veľkú hodnotu. Sú zároveň odrazom miestnej histórie, napr. povest' Obesená.

„Ide v rozhodujúcej miere o prejav ľudovej zbožnosti, t. z. že vznikali z podnetu obyčajných ľudí, ktorí ich aj stavali príp. namaľovali obraz či vyrezali sochy. Z tohto pohľadu skôr zapadajú do oblasti ľudovej kultúry a etnografie. Dôvod vzniku Božích

múk treba hľadať v lokálnej histórii, viažu sa na konkrétne udalosti či ľudské osudy.“
(Rozhovor s historičkou Kristínou Zvedelovou, 2020)

3.2 Charakteristika Božích múk z architektonického hľadiska

Božie muky sú drobné náboženské stavebné objekty vo forme dreveného alebo murovaného stĺpa alebo piliera s pätou, drikom a hlavicou. Tieto objekty často nesú schránku alebo skrinku, v ktorej je pašiový obraz, socha alebo súsošie svätca či reliéf. Božie muky boli dielom vidieckych remeselníkov a niesli výrazné znaky výtvarnej kultúry danej oblasti, vďaka čomu sa stávali súčasťou ľudovej architektúry. Ich počiatky spadajú do rozhrania stredoveku a novoveku, kedy vznikali ako pamiatky šťastných i tragických udalostí v živote rodín či jednotlivcov. Umiestňovali a uprostred dediny, pri rodinných domoch či na výpadových cestách.

4. Božie muky a kaplnky v Kláštore pod Znievom a okolí

4.1 Božie muky Kláštora pod Znievom a okolia

Pre Kláštor pod Znievom sú významné malé murované stavby v tvare stĺpa - Božie muky. Vznikali väčšinou v blízkosti ciest. Jedna z nich sa nachádza v dolnej časti obce pri ceste smerujúcej do Slovan, ďalšia priamo v obci Slovany. Božie muky sa nachádzajú aj v hornej časti Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko. Stoja na kopci pri ceste. Nachádza sa tu výjav Nanebovzatia Panny Márie. Poslednou Božou mukou Kláštora pod Znievom je kamenná stavba na mieste zvanom Obesená vo Hôrkach.

Božia muka Veronika alebo stĺp sv. Veroniky sa nachádza pri obecnom úrade v dedine Slovany. Táto Božia muka bola postavená obyvateľmi v 18. storočí. Ide o zrekonštruovaný murovaný stĺp s jednoduchou drevenou strechou. Z prednej časti má Božia muka výklenok, v ktorom sa nachádza obraz s výjavom z krížovej cesty, keď Veronika podáva Ježišovi ručník. (Obr. 26)

Božia muka na začiatku Kláštora pod Znievom je malá sakrálna pamiatka. Biely murovaný stĺp dopĺňa súsošie Panny Márie. Na každej strane má malé okienko, do ktorého obyvatelia a cirkev vkladajú obrazy, sviečky, či kvety. V Kláštore pod Znievom vznikali Božie muky v 2. barokovej etape rozšírenia obce, ktorá nastala počas pôsobenia Jezuitov v 18. storočí. V tejto etape došlo, napríklad, aj k výstavbe domov na juho - západe obce, výstavby nového cintorína či fary a iných sakrálnych objektov. Tak ako o všetky Božie muky, aj o túto sa stará prevažne fara, no zveľaďujú ju i miestni občania. (Obr. 22 – 25)

http://www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Klastor_pod_Znievom/text_zasady_PZ_Klastor_p.Znievom.pdf (14.4. 2020)

<https://www.obnova.sk/foto/1300193> (14.4. 2020)

Božia muka Obesená má za sebou bohatú minulosť. Bola postavená na počesť dievčiny, ktorá zomrela pri tragickej udalosti. Nachádza sa na okraji neďalekého lesa v časti Hôrky. Rovnako ako predošlé spomínané Božie muky ide o jednoduchý murovaný stĺp s vrstvenou drevenou strechou. V časti smerom od lesnej cesty sa nachádza malý výklenok často vyplnený obrazmi či kvetmi. Božia muka Obesená je taktiež dokladom

o olejkárskom živote v oblasti Kláštora pod Znievom. Božia muka bola v minulosti prerobená farou, ktorá sa o ňu dnes stará spolu s občanmi a pani Elenou Kováčikovou. (Obr. 16, 17)

Poslednou Božou mukou našej oblasti je Božia muka, ktorá sa nachádza na vyvýšenej časti cesty smerom na Vrícko. Spolu s Božou mukou na začiatku obce Kláštor pod Znievom pravdepodobne vznikla v období 2. barokovej etapy rozšírenia obce. Postavená bola z iniciatívy cirkvi a miestnych obyvateľov. Napriek nedávnej rekonštrukcii si zanechala svoj pôvodný tvar a obraz Panny Márie. (Obr. 18, 19, 20)

<http://www.obecklastor.sk/male-sakralne-pamiatky.phtml?id3=41194#fgallery--6069-3>
(14.4. 2020)

4.2 Kaplnka sv. Margity Uhorskej

Najstaršou zachovanou kaplnkou Kláštora pod Znievom je Kaplnka sv. Margity Uhorskej. Táto kaplnka pochádza už z obdobia 18. storočia a jej vznik súvisí s dejinami hradu a Uhorským kráľom Belom IV. Podľa zachovaných písomných správ bola táto kamenná kaplnka postavená v roku 1741 v lese pri ceste vedúcej na hrad Zniev jezuitmi, aby si uctili sv. Margitu Uhorskú. Podľa zachovaných údajov možno predpokladať, že kaplnka bola v tvare malej vežičky. Sv. Margite Uhorskej je taktiež venovaný aj bočný oltár na farskom kostol. Kaplnka bola opäť vysvätená v roku 2010 po tom, ako bola upravená a prispôbena na vykonávanie bohoslužieb, keďže z pôvodnej kaplnky sa na danom mieste nachádzali iba ruiny. (Obr. 2)

http://www.obecklastor.sk/sv-margita.phtml?id_menu=51892&module_action_126626_id_kat=11187#fgallery--11187-24 (13.4. 2020)

Svätá Margita Uhorská bola uhorská princezná a rehoľníčka, dcéra uhorského kráľa Bela IV.. Podľa legendy sa sv. Margita Uhorská narodila na hrade Turiec, dnes známom aj ako hrad Zniev. Už ako trojročná bola zverená do dominikánskeho kláštora, kde sa stala mníškou. Sv. Margite bol dokonca venovaný kláštor na malom ostrove uprostred Dunaja, ktorý je dnes súčasťou hlavného mesta Maďarska- Budapešti. Sv. Margita Uhorská strávila celý svoj život v modlitbe a pomoci druhým. Dodnes je zobrazovaná v bielom rehoľnom rúchu a čiernom plášti, v ruke držiak rozkvitnutú ľaliu. V tejto podobe je namalovaná aj na obraze vo farskom kostole. Niekedy má pri nohách zobrazovanú aj kráľovskú korunu, ktorá pripomína jej dobrovoľné zrieknutie sa kráľovskej hodnosti.

http://www.obecklastor.sk/sv-margita.phtml?id_menu=51892&module_action_126626_id_kat=11187 (13.4. 2020)

4.3 Kaplnka sv. Anny

Najväčší počet kaplniek vznikol vo farnosti v 19. storočí. Ďalšou z kaplniek Kláštora pod Znievom a jeho okolia je kaplnka sv. Anny. Táto kaplnka bola postavená v prvej polovici 19. storočia pri ceste vedúcej z Kláštora pod Znievom k železničnej stanici. Stavby tohto obdobia sa vyznačovali svojím klasicistickým umeleckým štýlom. Išlo

o pravidelné budovy, ktoré často využívali geometrické prvky. Kaplnka sv. Anny preto pripomína malú súmernú vežičku z prednej časti chránenú mrežou. V nej sa nachádza obraz sv. Anny, pri ktorej kľáčí Panna Mária s otvorenou knihou. Sv. Anna je často zobrazovaná ako staršia žena v dlhom rúchu a šatkou na hlave. Jednými z mála znakov sv. Anny je zelený plášť v ktorom je odetá, rovnako ako kniha, ktorú drží v ruke. (Obr. 3, 4)

<https://www.google.com/maps/uv?hl=sk&pb=!1s0x4714fd70e5ff9f33:0x113c4706039bfcfc!3m1!7e115!4shhttps://lh5.googleusercontent.com/p/AF1QipN4vm2ix9N2OUY-suTZvtQrEHfyBWFDMA4KsUme%3Dw240-h160-k-no!5skaplnka+sv+anny+klastor+pod+znievom+-+H%C4%BEada%C5%A5+Googlom&imagekey=!1e10!2sAF1QipN4vm2ix9N2OUY-suTZvtQrEHfyBWFDMA4KsUme&sa=X&ved=2ahUKEwj9vZGl3OXoAhUfXRUIHeMPCu8QoiowCnoECA4QBq> (13.4. 2020)

4.4 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie

Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie je jednou z najväčších kaplniek z tejto oblasti, ktorá sa nachádza za obcou Slovany pri ceste do Ležiacova. Murovaná klasicistická stavba, venovaná Sedembolestnej Panne Márii je z oboch strán chránená dvoma obrovskými lipami. Presný rok výstavby tejto pomerne malej stavby nie je známy, avšak na vstupnej mreži sa nachádza letopočet 1828, počas ktorého prešla kaplnka pravdepodobne jednou so svojich obnov. (Štefan Hýrroš, rozhovor z <https://myturiec.sme.sk/c/20917792/kaplnku-zrekonstruovali-a-nedavno-ju-pozehnali.html>, 2018)

Ďalšou známou úpravou prešla prícestná kaplnka v roku 2018, kedy bola opätovne požehnaná Sedembolestnej Panne Márii- patrónke Slovenska. Vnútorne zariadenie tejto sakrálnnej stavby je pomerne jednoduché. Dominuje mu drevená socha Panny Márie, držiaca v náručí mŕtve telo svojho syna Ježiša Krista. (Obr. 5, 6, 7)

4.5 Kaplnka sv. Jozefa

V novogotickom umeleckom štýle je postavená kaplnka sv. Jozefa v Lazanoch z roku 1890. Táto kaplnka je situovaná v komunitnej záhrade pri ceste vedúcej z Kláštora pod Znievom do Lazian nad potom Vríca. Kaplnku tvorí pomerne veľká murovaná stavba zaklenutá rebrovou klenbou s oknami a hlavným vstupom ukončeným v tvare lomeného oblúka. Súčasťou kaplnky je aj visiaci zvon, ktorý sa nachádza v malom otvore nad vstupom do kaplnky. V kaplnke sa nachádza jednoduchý drevený oltár s obrazom sv. Jozefa od oltárneho spolku v Budínpešti, ktorému je kaplnka zasvätená. Údaje o výstavbe kaplnky sv. Jozefa udáva mramorová doska pripevnená na bočnej strane kaplnky. Kaplnka bola postavená z vôle Františka Schultheisza, za peniaze poskytnuté od Františky Štekláčovej, rodenej Országhovej, z Kláštora pod Znievom a ostatných dobrovoľníkov. Kaplnka sa opäť podrobila rozsiahlej rekonštrukcii v roku 2016. (Obr. 11 – 14)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria-obce.phtml?id_menu=26996&module_action_59269_id_kat=6068 (13.4. 2020)

4.6 Kaplnka Lurdskej Panny Márie

Kaplnka zasvätená Lurdskej Panne Márii je najnovšia kaplnka z Kláštora pod Znievom, ktorá bola postavená až v roku 1935, za pôsobenie miestneho farára Jána Baraníka. Takéto kaplnky vznikali po celom svete a pripomínajú zjavenie Panny Márie, vo francúzskom meste Lourdy z roku 1858, kde sa na malej Bernadete zjavila niekoľkokrát Panna Mária. Po týchto udalostiach začali k jaskyni prichádzať pútnici a žiadali Pannu Máriu o pomoc. Od tej doby sa rozšírila úcta k Lurdskej Panne Márii a po celom svete vznikali malé jaskyne, napodobujúce miesto zjavenia. Tieto malé jaskyne boli postavené priamo v kostoloch, alebo v ich blízkosti, či v prírode, pri studničkách a prameňoch. Aj v Kláštore pod Znievom je jaskyňa vytvorená na okraji lesa pri malej studničke. V umelo vytvorenej jaskyni je socha Panny Márie v modrom rúchu a bielom plášti. Na hlave má závoj a okolo veniec zo zlatých hviezd. V rukách drží ruženec a pred ňou kľací malé dievča Bernadeta. Okolo nich sa nachádza množstvo kvetov a malé tabuľky s vďakou Panne Márii. (Obr. 15)

http://www.obecklastor.sk/fotogaleria-obce.phtml?id_menu=26996&module_action_59269_id_kat=6070#m_59269 (13.4. 2020)

5 Božie muky a miestni obyvatelia

Svet sa v priebehu rokov veľmi zmenil. V dnešnom modernom a uponáhľanom svete si v bežný deň len málokto na Božie muky a kaplnky spomenie. Ľudia v pracovných dňoch na to čas nemajú, no našťastie sa fara o tieto malé stavbičky stará i za nás. Vykonávajú rôzne rekonštrukcie, či púte.

„Platí aj dnes, že veriaci ľudia, ktorí prechádzajú okolo Božích múk sa prežehnajú, príp. sa zastavia a pomodlia. Možno pre väčšinu dnešných ľudí sú to len malé stavby pri ceste, ale svoj význam pre niektorých vôbec nestratili.“ (Rozhovor s historičkou Kristínou Zvedelovou, 2019)

V minulosti sa pri výstavbe ľudia stretli a Božie muky stavali z vlastnej iniciatívy. Spolu sa na budovanie týchto stavbičiek peňažne zložili a spolu s dobrou náladou ich postavili. Dnes sa o Božie muky a ich rekonštrukciu stará hlavne farský úrad a dobrovoľníci.

„V tzv. Histórii domus, kde sa zaznamenávajú najdôležitejšie udalosti nie je od roku 1931 žiadny zápis o výstavbe Božích múk. Božie muky podobne ako sochy v obci vznikli z iniciatívy miestnych obyvateľov a nie cirkvi, preto sa neobjavujú v textoch, ktoré súvisia s majetkovými pomermi cirkvi či farnosti.“ (Rozhovor so Štefanom Hýrrošom, 2020)

Podľa slov pána farára Štefana Hýrroša sa fara o Božie muky neustále stará a pre ľudí slúžia Božie muky ako miesto oddychu a modlitby. V Kláštore pod Znievom a Slovanoch sa ľudia dobrovoľne zapájajú do rekonštrukcie kaplniek či Božích múk. Prirodzene, pri takýchto rekonštrukciách je potrebné aj odborné

zastúpenie. Napríklad v roku 2018 prebehla rekonštrukcia kaplnky Sedembolestnej Panny Márie, ktorej bola zasvätená.

„Kaplnku situovanú pri ceste, chránenú dvomi majestátnymi lipami, v priebehu troch mesiacov komplexne zrekonštruovali. Získala novú krytinu, omietky, nátery, podlahu, úpravou prešlo aj jej bezprostredné okolie i všetky kováčske detaily.“ (Štefan Hýrroš, rozhovor z <https://myturiec.sme.sk/c/20917792/kaplnku-zrekonstruovali-a-nedavno-ju-pozehnali.html>, 2018)

V Kláštore pod Znievom, v časti Lazany zároveň prebehla rekonštrukcia kaplnky sv. Jozefa. Financie na výstavbu tejto kaplnky obec a fara získali z grantov a miestnych darcov. Ľudia sa dobrovoľne zišli v komunitnej záhrade a spoločne kaplnku zrekonštruovali. Práve tu môžeme vidieť, že ľudia aj dnes majú potrebu svoje okolie zveľaďovať. (Obr. 11) Napokon i táto kaplnka vznikla v roku 1890 z darov obyvateľov.

Takýmto spôsobom sa ľudia starajú aj o Božie muky. Božia muka smerom na Vrúcko či Božia muka na mieste Obesená boli taktiež zrekonštruované obyvateľmi. Bola na nich opravená omietka a teraz vyzerajú oveľa reprezentatívnejšie. (Obr. č. 16, 17, 18, 19, 20)

6 Záznamy rozhovorov

6.1 Rozhovor s historičkou Kristínou Zvedelovou

1. Z akého zdroja ste čerpali informácie na tvorbu Vašej knihy?

Použitá literatúra ku knižke sa nachádza na jej konci, použila som aj viaceré články, ktoré sa špeciálne venujú napr. pôsobeniu premonštrátov a jezuitov v Kláštore, alebo hovoria o dejinách hradu a pod... Použila som aj viaceré slovníky, ktoré sa venujú životopisom svätcov a spôsobom ich zobrazovania (tzv. ikonografia) a samozrejme aj vlastné znalosti, získané štúdiom a praxou.

Literatúra špeciálne k Božím mukám nie je, len okrajovo sa k nim vyjadruje niekoľko slovníkov o architektúre alebo ochrane pamiatok, kde sa nachádza len všeobecná definícia. Vo väčšej miere sa fenoménu Božích múk venujú v Českej republike, kde historici a etnografi mapujú viaceré regióny, vytvárajú súpisy týchto stavieb a dokumentujú ich.

2. Prečo ste napísali Vašu knihu? Čo Vás k tomu inšpirovalo?

Kniha vznikla z podnetu pána farára Štefana Hýrošša, ktorý chcel, aby vznikla knižka o Kláštore pod Znievom a jeho pamiatkach, ktorú sú spojené s farnosťou s cirkvou, hovoríme im aj sakrálné stavby. Mňa táto ponuka hneď zaujala, nakoľko som rodáčka z Kláštora pod Znievom a práve v tom čase som sa sem po takmer 10 rokoch štúdia na Trnavskej univerzite vrátila. Bola to pre mňa výzva v oblasti, ktorej sa aj dnes venujem, t. j. ochrane kultúrnych pamiatok. Spoločne sme vytvorili koncept knihy a rozhodli sme sa okrem významných stavieb, akými sú kostoly, kláštor, kalvária zaradiť sem aj malé kaplnky, sochy svätcov a nakoniec aj Božie muky. Mojou snahou bolo jednoduchou

formou a zrozumiteľným jazykom predstaviť širokej verejnosti jednotlivé druhy stavieb a vysvetliť aj viacero pojmov, ktoré s nimi súvisia.

Kláštor pod Znievom je moje rodisko, malo vplyv aj na výber môjho štúdia a povolania, od strednej školy som sa zaujímala o lokálnu históriu, umenie a pamiatky, a tak bolo prirodzené napísať aj knižku o ničom, čo ma samu zaujíma. Účelom knižky bolo nielen predstaviť architektonické dedičstvo miestnym ľuďom, ale aj vzbudiť u nich aj záujem o pamiatky v ich okolí. Knižka vznikla počas začiatku rekonštrukcie farského kostola, ktorá trvá až dodnes a mala v istom zmysle poukázať na pamiatky a ich zlý stavebno-technický stav, potrebu ich obnovy a rekonštrukcie. Zlý stav pamiatok (najmä kaplniek, sôch, Božích múk) bol a je výsledkom nezájmu ľudí o ich starostlivosť. Dnes to však už neplatí, podarilo sa zreštaurovať všetky kamenné sochy v obci, kaplnku v Lazanoch a Slovanoch a aj Božie muky.

3. Mali by sa podľa Vášho názoru občania o Božie muky a cirkevné stavby starať a aký by mal mať pre ne význam?

Samozrejme by sa mali o ne starať, veď ich postavili ich (naši) predkovia z vlastnej iniciatívy, získali na ich stavbu peniaze, príp. stavebný materiál a postavili si ich sami. Zadovážili k Božím mukám obrazy príp. sochy svätcov, Panny Márie či Ježiša Krista a o tieto stavbičky sa aj starali. Každá Božia muka vznikla z nejakého dôvodu na konkrétnom mieste, nie sú to náhodné stavby. Boli vytvorené veriacimi ľuďmi a sú dodnes dokladom ľudovej zbožnosti. Väčšinou na niečo poukazovali, mali ľudí ochraňovať príp. im ponúkali miesto pre modlitbu a oddych. Božie muky stáli napríklad na vstupných cestách do obcí, na križovatkách ciest, na miestach rôznych udalostí (ako v príp. Kláštora tzv. Obesená pri Hôrkach a pod...). Platí aj dnes, že veriaci ľudia, ktorí prechádzajú okolo Božích múk sa prežehnajú, príp. sa zastavia a pomodlia. Možno pre väčšinu dnešných ľudí sú to len malé stavby pri ceste, ale svoj význam pre niektorých vôbec nestratili. V Kláštore sa podarilo obnoviť 4 Božie muky, do niektorých boli vrátené aj sochy či obrazy podľa archívnych záznamov príp. spomienok ľudí, alebo sa na ne umiestnili nové sochy podľa „aktuálnej potreby.“ V Kláštore majú všetky Božie muky svojich patrónov - ľudí, ktoré sa o ne starajú, vymieňajú sviečky, kvety, príp. realizujú drobné opravy.

4. Na čo by sme sa mali pri našej práci zamerať? Čo je podľa Vášho názoru najdôležitejšie?

Z umeleckého a architektonického hľadiska sú Božie muky veľmi jednoduché stavby, nemajú príliš veľkú umeleckú hodnotu, rovnako ako sochy či maľby, ktoré sú ich súčasťou. Ide v rozhodujúcej miere o prejav ľudovej zbožnosti, t. z. že vznikali z podnetu obyčajných ľudí, ktorí ich aj stavali príp. namaľovali obraz či vyrezali sochy. Z tohto pohľadu skôr zapadajú do oblasti ľudovej kultúry a etnografie. Určite sú odrazom miestnej histórie, napr. legenda o Obesenej, podnetom na ich stavbu boli vždy nejaké udalosti pozitívne či negatívne, napr. poďakovanie konkrétnemu svätcovi za vyličenie či vyslyšanie prosby, za ochránenie obce pred morom či inou pohromou, ale aj na tragické udalosti - vraždy, rôzne nešťastia (pád z koňa, privalenie stromom v hore, smrť na poľovačke a iné.). Práve tento aspekt je najdôležitejší - dôvod vzniku Božích múk treba hľadať v lokálnej histórii, viažu sa na konkrétne udalosti či ľudské osudy. Dnes bude asi

veľmi ťažké zistiť od žijúcich ľudí, prečo tie ktoré Božie muky vznikli a kedy, ale to je práve to najdôležitejšie a tu by ste mali nasmerovať aj svoje pátranie. Samozrejme veľký význam má aj zmapovanie a nafotenie Božích múk na určitom vybratom území, analýza resp. porovnanie ich vzhľadu či umiestnenia. Z môjho pohľadu by bolo pri pátraní určite zaujímavé aj to, či ide o schátralé a opustené stavby, alebo obnovené živé stavbičky so soškami, sviečkami a kvetmi. Odpovedalo by nám to na otázku, či dnes ľuďom (môže ísť o veriacich ľudí, ale aj o aktivistov a dobrovoľníkov) záleží na Božích mukách a ctia si odkaz ich predkov, alebo stavby chátrajú, o väčšinu z nich sa nik nestará a čoskoro zaniknú.

5. Majú Božie muky pre Vás nejaký hlbší význam? Ak áno, aký?

Pre mňa sú Božie muky jednoduché stavby, ktoré neodmysliteľne patria k slovenskému vidieku. Oproti kostolom či kláštorom sú to jednoduché stavby, ale vždy dokonale umiestnené v krajine tak, aby boli viditeľné aj z väčšej diaľky. Keď ich človek zbadá, takmer vždy podvedome nasmeruje svoju cestu priamo k nim. Osobne mám rada Božie muky v okolí Kláštora, vždy sa rada k nim prechádzam príp. sa zastavím, ak idem okolo na bicykli, sú to ideálne miesta na oddych. Zároveň vo mne vyvolávajú otázky kto a kedy ich postavil a tajne si vymýšľam príbehy o ich vzniku a dôvodoch zasvätenia... Pokúšala som sa pátrať o ich histórii viac v archíve farského úradu, ale nenašla som takmer nič. Tieto stavby boli odkázané na informácie, ktoré si ľudia rozprávali z generácie na generáciu - tzv. ústna alebo orálna história, nebolo potrebné si ich zapisovať. Ale dnes, po období búrlivého 20. storočia sa však tieto informácie úplne vytratili, čo ma veľmi mrzí.

6.2 Rozhovor s p. farárom Štefanom Hýroššom

1. Ako a ako často sa o Božie muky, kaplnky či kostoly stará cirkev?

Neustále.

2. Aké boli posledné úpravy Božích múk?

Naposledy prebehli celkové rekonštrukcie Božích múk medzi rokmi 2012 - 2014, stavbičky získali nové šindľové strechy, nové omietky, boli opravené vrcholové kríže príp. boli kríže na strechy doplnené. Do niektorých múk boli osadené nové obrazy príp. sochy podľa ústne tradovaných informácií o tom, komu boli zasvätené. Napr. vyše Kláštora, nad Žiarnym mostom boli opravené Božie muky a do výklenkov boli umiestnené výjavy zo života sv. Jána Nepomuckého.

V roku 2019 sme inštalovali do výklenkov Božích múk v spodnej časti obce „Pri Vendelíne“ sochy sv. Františka z Assisi a sv. Jozefa - pestúna, ktoré doplnili staršie sošky Panny Márie.

3. Aký význam majú pre občanov?

Miesto modlitby, oddychu

4. Navštívil Božie muky v Kláštore pod Znievom a okolí niekto významný / zaujímavý?

Neviem o tom.

5. Prečo a kedy boli postavené?

Tieto informácie nám nie sú známe, podľa tradovaných informácií boli Božie muky stavané pri významných cestách, na križovatkách či na miestach, kde sa odohrali nejaké udalosti. Dnes je stále živá povest', že Božia muka pod Hôrkami vznikla na mieste tragickej smrti mladého dievčaťa, ktoré čakalo na svojho milého a viaže sa na obdobie olejkárov (18. - 19. stor.), miesto, kde stojí Božia muka sa nazýva „Obesená”.

6. Komu, prípadne čomu, zasvätené?

Ako hovorí samotný názov Božie muky, častokrát sa na nich nachádzali výjavy umučenia Ježiša Krista. V Kláštore poznáme zasvätenie Božích múk nad Žiarnym mostom - boli zasvätené sv. Jánovi Nepomuckému, Božia muka tesne nad Kláštorom smerom na Vrúcko mala zavesený obraz Sedembolestnej Panny Márie.

Márii bola údajne zasvätená aj Božia muka pri Vendelíne. V Slovanoch, tesne pri obecnom úrade je napríklad Božia muka s výjavom Veronika podáva Ježišovi ručník.

7. Na základe čoho sa na danom mieste postavili Božie muky?

Dôvodom boli nejaké udalosti alebo samotné miesto.

8. Viaže sa na ne nejaký príbeh / legenda? Ak áno, aký / aká?

Vieme o legende k Obesenej.

9. Máme nejaké písomne zmienky / záznamy (v kronike) o výstavbe a histórii Božích múk ?

Nie v tzv. Histórii domus, kde sa zaznamenávajú najdôležitejšie udalosti nie je od roku 1931 žiadny zápis. Božie muky podobne ako sochy v obci vznikli z iniciatívy miestnych obyvateľov a nie cirkvi, preto sa neobjavujú v textoch, ktoré súvisia s majetkovými pomermi cirkvi či farnosti.

7 Zhrnutie, záver

Nenápadné a predsa výnimočné. Malé cirkevné stavby a z nich predovšetkým Božie muky nám nevťieravo ponúkli svoju minulosť, prítomnosť a iste nás budú sprevádzať aj budúcnosťou.

V priebehu niekoľkých mesiacov sme sa pokúsili získať čo najviac informácií, názorov a vytvoriť si aj vlastný postoj k predstavenej téme. Nebolo to jednoduché. Predovšetkým sme využili odbornú literatúru, internetové a literárne zdroje, fotoarchív SNM EÚ v Martine. Privítali sme možnosť rozhovorov s odborníkmi: historičkou Kristínou Zvedelovou a pánom farárom Štefanom Hýrošom.

Zaujímavou časťou nášho bádania boli fotografovanie a vytvorenie vlastného fotoalbumu malých cirkevných stavieb v našom okolí. Vyskúšali sme zábery z viacerých strán a v rôznych ročných obdobiach. Napriek časovému rozpätiu medzi súčasnosťou a dávnejšou minulosťou stavbičky nestratili svoju prítťažlivosť a fotogenickosť. Potvrdzujú to aj čiernobiele snímky z 1. polovice minulého storočia od vtedajších fotografov, ktoré sme získali vo fotografickom archíve SNM EÚ.

Hlavné poslanie Božích múk spočíva v ich službe veriacim kresťanom. Postavili ich, aby pripomínali nezvyčajnú udalosť, osobnosť kresťanskej histórie, aby sa mali kde pristaviť, pomodliť sa, prípadne na chvíľu si odpočinúť. Slúžia ľuďom a tí sa im aj dnes svojou pozornosťou a starostlivosťou odovďačujú: obnovujú nátery, maľby, upravujú okolie, postavajú lavičku či položia kyticu kvetov. V dnešnej uponáhľanej dobe poslúžia občas pre človeka aj ako spomaľovače v prehustenej doprave.

Naše viacgeneračné rodiny žijú v Kláštore pod Znievom už niekoľko desaťročí. Poznáme tu väčšinu obyvateľov. Radi sa spoločne túlame týmto našim krajom. Odteraz nám bude bližší a milší aj pre odhalenú jedinečnosť niekoľkých neprehliadnuteľných miest nazývaných Božie muky.

8 Zoznam zdrojov

8.1 Zoznam použitej literatúry

- Zvedelová Kristína.: Krajina spod Znieva. Rímskokatolícka Cirkev Farnosť, Kláštor pod Znievom 2012
- Tatár Jozef, Turčianske povesti II, Matica Slovenská, 2015

8.2 Zoznam internetových zdrojov

- https://sk.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BEie_muky (cit. 8.11. 2019)
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BE%C3%AD_muka (cit. 8.11. 2019)
- http://www.obecklastor.sk/obesena.phtml?id_menu=44244&limited_level=1&stop_menu=33276 (cit. 27.2. 2020)
- <http://www.uluv.sk/product/bozia-muka-5740/> (cit. 20.1. 2020)
- <https://www.ludovakultura.sk/polozka-encyklopedie/bozie-muky/> (cit. 20.1. 2020)

- <https://myturiec.sme.sk/c/20917792/kaplnku-zrekonstruovali-a-nedavno-ju-pozehnali.html> (cit. 16.2. 2020)
- <http://www.obecklastor.sk/fotogaleria> (cit. 11.4. 2020)

9 Obrazová príloha

9.1 Mapka č. 1 - Božie muky, kaplnky a kostoly v Kláštore pod Znievom a okolí

9.2 Cirkevné stavby v premenách času

- Obr. 1 Pamätná tabuľa pri Kaplnke sv. Margity Uhorskej
- Obr. 2 Kaplnka sv. Margity Uhorskej, Kláštor pod Znievom
- Obr. 3 Kaplnka sv. Anny, Slovany
- Obr. 4 Kaplnka sv. Anny, Slovany
- Obr. 5 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany
- Obr. 6 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany
- Obr. 7 Interiér kaplnky Sedembolestnej Panny Márie, Slovany
- Obr. 8 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany
- Obr. 9 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany
- Obr. 10 Božia muka, Kláštor pod Znievom
- Obr. 11 Kaplnka sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom
- Obr. 12 Kaplnka sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom
- Obr. 13 Kaplnka sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom
- Obr. 14 Súsošie s krížom pri kaplnke sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom
- Obr. 15 Kaplnka Lurdskej Panny Márie, Kláštor pod Znievom
- Obr. 16 Božia muka Obesená, Kláštor pod Znievom
- Obr. 17 Božia muka Obesená, Kláštor pod Znievom
- Obr. 18 Božia muka pri hornom konci Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko
- Obr. 19 Božia muka pri hornom konci Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko
- Obr. 20 Božia muka pri hornom konci Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko
- Obr. 21 Turčianska kalvária, Kláštor pod Znievom
- Obr. 22 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom
- Obr. 23 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom
- Obr. 24 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom
- Obr. 25 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom
- Obr. 26 Božia muka Veronika, Slovany
- Obr. 27 Evanjelický kostol, Slovany
- Obr. 28 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom
- Obr. 29 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom
- Obr. 30 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom
- Obr. 31 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom
- Obr. 32 Kláštorný Prepoštský kostol Panny Márie, Kláštor pod Znievom

Obr.1 Pamätná tabuľa pri Kaplnke sv. Margity Uhorskej, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2020) *zimné obdobie*

Obr.2 Kaplnka sv. Margity Uhorskej, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2020) *zimné obdobie*

Obr.3 Kaplnka sv. Anny, Slovaný (foto,

<https://www.google.com/search?q=bo%C5%BEie+muky+kl%C3%A1%C5%A1tor+pod+znievom&tbm=isch&ved=2ahUKEwj9hPDL0ZLoAhWs1uAKHSgXBwIQ2-cCegQIABAA&oq=bo%C5%BEie+muky+kl%C3%A1%C5%A1tor+pod+znievom&qsl=img.3...132059.138042..138210...2.0..0.230.3756.5j26j1.....0....1..qws-wiz-img.....35i39j0i0i67j0i30.kXW7tnd8pZc&ei=DMRoXv3OL6ytgweorpwQ#imgsrc=FiljvAilzpOyoM>
(10.3.2020)) **jarné obdobie**

Obr.4 Kaplnka sv. Anny, Slovaný (foto archív SNM EÚ)

Obr.5 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie*

Obr.6 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany (foto archív SNM EÚ)

Obr.7 Interiér kaplnky Sedembolestnej Panny Márie, Slovany (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie*

Obr.8 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie*

Obr.9 Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany (foto archív SNM EÚ)

Obr.10 Božia muka, Kláštor pod Znievom (foto archív SNM EÚ)

Obr.11 Kaplnka sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom

(https://www.google.com/search?q=rekon%C5%A1trukcia+kaplnky+sv.+jozefa+kl%C3%A1%C5%A1tor+pod+znievom&sxsrf=ALeKk03dQAoVQMNTXNSd3j5LasraxPuK_Q:1583923499752&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=UoVa0ffPLDzSpM%253A%252CO9r9x3sYWozm iM%252C_&vet=1&usq=AI4_-kStzL92ZXC7TPw2xBKa4f1a5masvg&sa=X&ved=2ahUKEwiZgLf snpLoAhXE-aQKHxvNDVIO9QEwA3oECAgQBw#imgsrc=QAcSmbtpQtmqLM, (11.3.2020)) *letné obdobie, pred rekonštrukciou*

Obr.12 Kaplnka sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie, po rekonštrukcii*

Obr.13 Kaplnka sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie*

Obr.14 Súsošie s krížom pri kaplnke sv. Jozefa, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie*

Obr.15 Kaplnka Lurdskej Panny Márie, Kláštor pod Znievom

(https://www.google.com/search?q=kaplnka+lurdskej+panny+marie+kl%C3%A1tor+pod+znievom&sxsrf=ALeKk01KwIvjYX-L5gAp-XkQ_9zbcJE9Bq:1583849254821&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiwiNhipDoAhXSzaQKHS2fCdoQ_AUoAnoECBUQBA#imgsrc=CMUcvBN-hi-AKM, (10.3.2020)), *letné obdobie*

Obr.16 Božia muka Obesená, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2020) *zimné obdobie*

Obr.17 Božia muka Obesená, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2020) *zimné obdobie*

Obr.18 Božia muka pri hornom konci Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko,
(

Obr.19 Božia muka pri hornom konci Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko (foto archív autora, 2019) *jesenné obdobie, po rekonštrukcii*

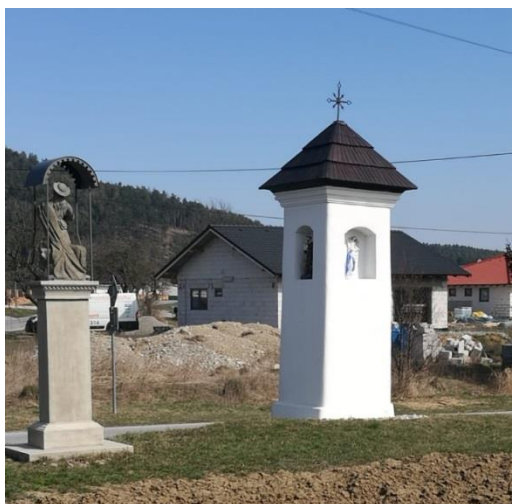
Obr.20 Božia muka pri hornom konci Kláštora pod Znievom smerom na Vrícko (foto archív SNM EÚ)

Obr.21 Turčianska kalvária, Kláštor pod Znievom (fotografia P. Sochán, archív SNM EÚ)

Obr.22 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom (foto archív autora, 2020) *jarné obdobie, po rekonštrukcii*

Obr.23 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom, (foto archív autora, 2020) *jarné obdobie, pohľad z poľa*

Obr.24 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom (foto archív SNM EÚ)

Obr.25 Božie muky pri vstupe do Kláštora pod Znievom (foto archív autora, 2020) *jarné obdobie, po rekonštrukcii*

Obr.26 Božia muka Veronika, Slovany (foto archív SNM EÚ)

Obr.27 Evanjelický kostol, Slovany (foto archív autora, 2020) *jesenné obdobie*

Obr.28 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2019)
jesenné obdobie

Obr.29 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2019)
jesenné obdobie

Obr.30 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom (foto archív autora 2019)
jesenné obdobie

Obr.31 Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom (fotografia P. Sochán, foto archív SNM EÚ)

Obr.32 Kláštorňý Prepoštský kostol Panny Márie, Kláštor pod Znievom (foto archív autora, 2020) *zimné obdobie*

Mapka č. 1 - Božie muky, kaplnky a kostoly v Kláštore pod Znievom a okolí

Božie muky, kaplnky a kostoly zaznačené na mapke:

1. Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, Slovany
2. Evanjelický kostol, Slovany
3. Kostol sv. Michala Slovany
4. Farský kostol sv. Mikuláša, Kláštor pod Znievom
5. Turčianska kalvária, Kláštor pod Znievom
6. Božia muka pri vstupe do Kláštora pod Znievom, Kláštor pod Znievom
7. Božia muka Veronika, Slovany
8. Kláštorový Prepoštský kostol Panny Márie, Kláštor pod Znievom

